Spacerkiem na Fort Grodzisko

Militarna wspinaczka

Grodzisko to jedno z najwyższych wzgórz otaczających Gdańsk od zachodu. Wznosi się nad dworcem PKP Gdańsk Główny i dworcem PKS. Teraz jest wspaniałym miejscem do podziwiania panoramy dolnego Gdańska.

Jeszcze kilkadziesiąt lat temu Grodzisko miało niebagatelne znaczenie dla celów militarnych. Po wycofaniu się wojska, stało się miejscem spotkań narkomanów. Przywracanie Grodziska szerokiemu gremium społeczeństwa zaczęło się z chwilą powołania instytucji o nazwie Park Kultury i Wypoczynku (PKiW) Grodzisko. Już w kilka lat później, na wzgórzu, między zabytkowymi fortyfikacjami, rozpoczęły się inscenizacje historycznych bitew.

Grodzisko, zwane też Górą Gradową, od wielu stuleci było miejscem obrony Gdańska. Największe znaczenie uzyskało po zdobyciu w 1807 roku miasta przez wojska napoleońskie. Z tamtych czasów zachowała się Reduta (Redita) Napoleońska.

Podczas II wojny światowej większe budowle zostały adaptowane na schrony przeciwlotnicze. Najbardziej przekształcona została wówczas Redita Napoleońska - dobudowano jej żelbetową wieżę obserwacyjną.

- Po wojnie obszar Grodziska uległ dalszym niekorzystnym przekształceniom. Na Majdanie (placu przed koszarami) zainstalowano "zagłuszarkę" Wolnej Europy i obszar Grodziska na długie lata stał się trudno dostępny dla zwykłych ludzi - informuje Krzysztof Rudziński, dyrektor PKiW Grodzisko.

- We wnętrzu Redity Napoleońskiej urządzono magazyny zakładów owocowo-warzywnych. Podczas budowy nowego dworca autobusowego został zburzony dolny wylot klatki schodowej, prowadzącej do Redity.

Zlikwidowano wschodnią (dolną) część najstarszego, północnego wjazdu do fortu. Zastąpiła go nowa ul. Gradowa, poprowadzona wzdłuż skarp Bastionu Jerozolimskiego. Wjazd południowy na Majdan fortu został odcięty i zasypany. W połowie lat 60-tych, w związku z budową boiska sportowego, zniwelowano obwałowania fosy Wysokiego Skrzydła Kurkowego. przy ul. 3 Maja.

Mimo to udało się Fort Grodzisko przekształcić w atrakcyjnie, położony w centrum Gdańska, obszar wypoczynkowy.

(K.N.)

Jeszcze kilkadziesiąt lat temu Grodzisko miało niebagatelne znaczenie dla celów militarnych. Od kilku lat odbywają się tam inscenizacje historycznych bitew. Fot. Robert Kwiatek/arch.

1. Siedziba komisarza generalnego II RP

Nowe Ogrody 27. W tym gmachu znajduje się teraz Komenda Miejska Policji. Warto wiedzieć, że przed II wojne światową, miał tutaj siedzibę Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku. Był on przedstawicielem rządu polskiego i pośrednikiem między polskim rządem a Senatem Wolnego Miasta Gdańska. Czuwał też nad przestrzeganiem w Gdańsku praw zagwarantowanych Polsce i jej obywatelom.
Na północ od tego budynku znajduje się gdańskie więzienie. Tutaj, w 1917 roku, Niemcy przetrzymywali twórców II Rzeczypospolitej - marszałka Józefa Piłsudskiego i generała Kazimierza Sosnkowskiego.

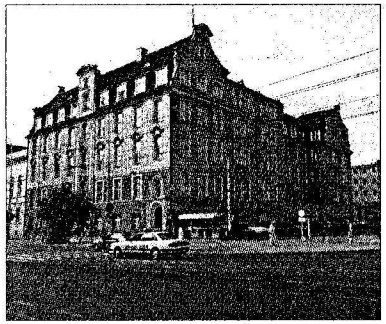

Fot. Adam Warżawa

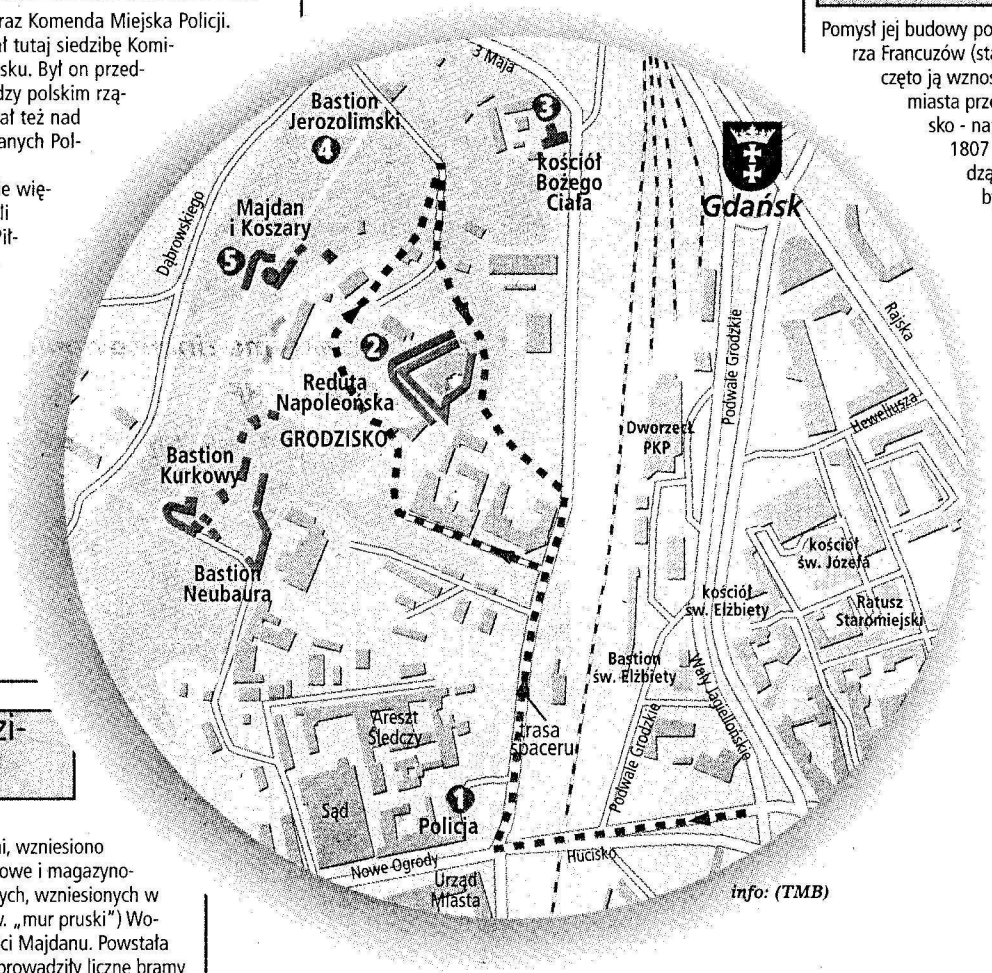

2. Reduta Napoleońska

Pomysł jej budowy pochodzi od cesarza Francuzów (stąd nazwa). Zaczęto ją wznosić po zdobyciu miasta przez wojska polsko - napoleońskie, w 1807 roku. Przechodząc obok tego zabytku, warto zwrócić uwagę na pęknięcia chodnika przy murze fortyfikacji. Jedną z przyczyn tego niekorzystnego zjawiska jest obciążenie skarpy drzewami. Nieco poniżej znajduje się jedno z największych w Pomorskiem zimowisko nietoperzy - Fort Nocek. Mieści się on w zabytkowej klatce schodowej, która prowadziła do podziemnego przejścia, łączącego Grodzisko z centrum miasta.

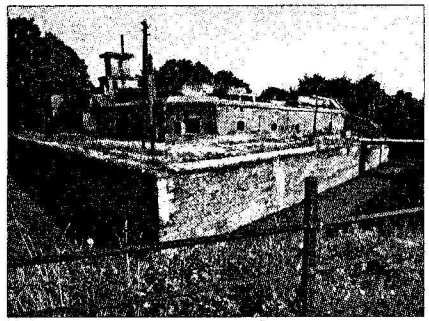

Fot. Adam Warżawa

3. Kościół Bożego Ciała przy ul. 3 Maja

Wzmiankowany już w 1385 r. Kilkakrotnie palony i odbudowywany. Wyremontowany przez Bartłomieja Ranischa w latach 1687-88. Wieża pochodzi z lat 1750-65. Jej konstrukcja łączy cechy gotyckie z barokowymi. Wyposażenie i wystrój wnętrza - też barokowe. W sąsiedztwie zachowały się w dość złym stanie zabudowania byłego szpitala Bożego Ciała. Obok znajduje się cmentarz Nieistniejących Cmentarzy. Otwarto go w maju br. Upamiętnia gdańskie nekropolie, które zniknęły z powierzchni miasta.

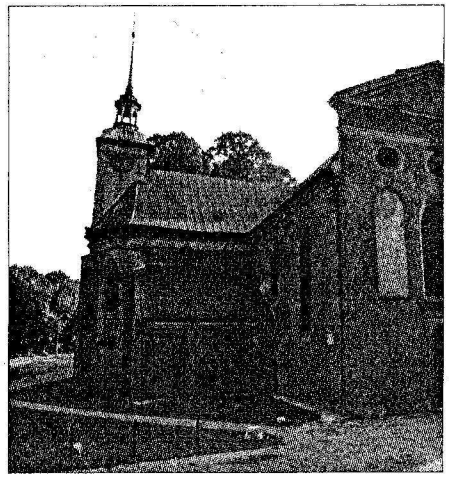

Fot. Adam Warżawa

4. Bastion Jerozolimski na Grodzisku

Góra Gradowa była prawdopodobnie miejscem, gdzie powstał jeden z kilku grodów, leżących na północnej krawędzi Pojezierza Kaszubskiego. Ludność grodu na Gradowej Górze utrzymywała kontakty handlowe z sąsiadami, chociaż nie powstał tu poważniejszy ośrodek handlowy lub rękodzielniczy - informuje dyrektor Krzysztof Rudziński.
Urządzony później na najwyższym wzniesieniu Bastion Jerozolimski jest jednym z najlepszych punktów widokowych na Grodzisku. Tutaj znajduje się pomnik Dwutysiąclecia Chrześcijaństwa i Tysiąclecia Miasta Gdańska. Postawiono go w 2000 roku.

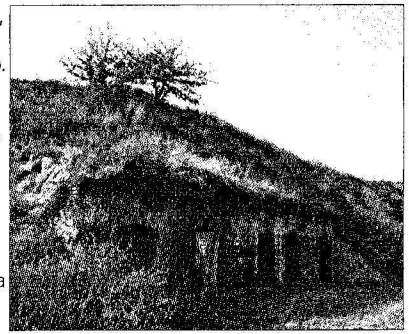

Fot. Adam Warżawa

5. Majdan (plac na Grodzisku) i dawne koszary

Poza budowlami ściśle obronnymi lub schronowymi, wzniesiono na Grodzisku również interesujące budowle koszarowe i magazynowe. Jednym z najstarszych budynków wolno stojących, wzniesionych w związku z przebudową fortu, jest szachulcowa (tzw. „mur pruski") Wozownia Artyleryjska usytuowana w zachodniej części Majdanu. Powstała ona zapewne już w 1871 r. Do wnętrza Wozowni prowadziły liczne bramy w przyziemiu; dodatkowa znajdowała się na piętrze w północno-zachodnim narożniku. Przez nią, za pośrednictwem pomostu, można było wytaczać sprzęt prosto na wały obronne. Wozownia jest obecnie budynkiem mieszkalnym.

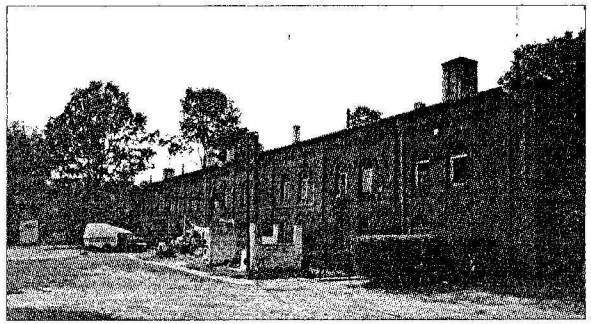

Fot. Adam Warżawa